

ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ ЛІДЕРСТВА В СТУДЕНТСЬКИХ СПОРТИВНИХ КОМАНДАХ

Gender features of leadership in student sports teams

Самохвалова І. Ю. Samokhvalova I.

Харченко Р. М. Kharchenko R.

Національний аграрний університет, м. Суми, Україна

Анотація. В статті наведено результати дослідження гендерних особливостей проявів лідерства в чоловічих та жіночих спортивних командах. Встановлені статеві відмінності в управлінні лідерськими процесами в студентських спортивних командах.

Abstract. The article presents the results of a study of gender characteristics of leadership in men's and women's sports teams. Gender differences in the management of leadership processes in student sports teams have been established.

Ключові слова: лідерство, гендер, спортивна команда, юнаки, дівчата.

Key words: leadership, gender, sports team, boys, girls.

Вступ. Однією з важливих проблем групового управління, і зокрема управління тактичними діями в ході змагання, є проблема лідерської поведінки. Лідерство в спортивній команді це механізм, який пов'язує дії її членів, направляє та координує зусилля групи для досягнення командою мети [1,2].

Тонка психічна організація лідера, весь комплекс дій, пов'язаних із його діяльністю, складає одну з актуальних проблем. В науці існує низка підходів в яких відображено різні концепції лідерства, від розуміння його як вродженого (теорії вроджених якостей), до сучасних підходів, у яких розглядається можливість формування розвитку лідерства (теорії розвитку емоційного інтелекту) [3,4]. Дослідження лідерства в спортивних командах під гендерним кутом зору має фрагментарний характер, тому потребує особливої уваги

Мета дослідження: визначення гендерних особливостей прояву лідерства в студентських спортивних командах

Матеріали та методи дослідження. Для досягнення поставленої мети використовувались наступні методи дослідження: діагностика лідерських здібностей Е. Жарікова, Е. Крушельницького, методика (тест) мотиву афіліації А. Меграбяна в модифікації М. Магомед – Емінова, методика на уникнення невдач Т. Елерса, методика для визначення провідних потреб, методика «мотив влади» Е. Ільїна

В дослідженні взяли участь гравці жіночої (n 35) та чоловічої (n 36) волейбольної команд та команди з настільного тенісу Сумського національного аграрного університету.

Отримані результати. На першому етапі дослідження ми вивчали схильність студентів - спортсменів до лідерства за допомогою діагностики лідерських здібностей. Основним завданням цього етапу було формування вибірки шляхом виявлення лідерів в жіночій та чоловічій командах. Ми оцінили здатність кожного гравця впливати на своє оточення (тобто вести за собою, спонукати до діяльності). В дану вибірку ввійшли студенти, які набрали більше 36 балів. Це 12 дівчат - лідерів та 11 юнаків – лідерів.

На другому етапі ми досліджували рівень мотиву афіліації (певний баланс прагнення до прийняття оточуючими людьми і страху бути відкинутим, знехтуваним іншими людьми), ми використали тест-методику діагностики мотивів афіліації А. Мехрабіана в модифікації М.Ш. Магомед-Емінова [5].

З отриманих даних найбільш вираженими виявилися високий (52,7%) та середній (36,8%) рівні афіліації. Водночас низький рівень афіліації представлений лише в 7,1% респондентів. Виявлено, що серед дівчат рівень афіліації у 1,52 рази вище, ніж у юнаків.

Аналіз середніх показників дослідження за методикою Т. Елерса показав, що дівчата більше орієнтовані на мотивацію уникнення невдач. Це свідчить

про те, що вони будуть ретельніше зважувати свої можливості, коливатися при прийнятті рішення.

Юнаки більше прагнуть до досягнення успіху, тобто правильніше оцінюють свої можливості, володіють адекватним рівнем домагань. Вони не відчувають страху перед невдачею.

Методика для визначення провідних потреб показала, що найбільшу кількість голосів у групі дівчат отримала потреба «забезпечити собі становище впливу» (4 бали), а так само «уникати неприємностей» (3 бали), по одному балу набрали: «домогтися визнання та поваги», «зміцнити своє становище», «займатися справою, що вимагає повної віддачі». Отже, дівчата в більшості прагнуть до реалізації себе, свого потенціалу.

У юнаків на перше місце виступає потреба «підвищувати рівень майстерності та компетентності» (3 бали). Потреби «бути зрозумілим іншим» та «уникати неприємностей», «домогтися визнання та поваги» набрали 2 бали.

Дослідження «мотивів влади» за Е. Ільїним показало, що прагнення до влади у лідерів студентських спортивних команд як жіночої так і чоловічої проявляється на середньому рівні, що говорить про схильність керувати соціальним оточенням. Виявлено, що дівчата - лідери більше ніж юнаки приділяють уваги відносинам між членами колективу, їх більше хвилює сфера міжособистісних відносин.

Висновки. В результаті дослідження встановлено, що існують гендерні відмінності в прояві лідерства в студентських спортивних командах.

Аналіз особистісних і гендерних якостей студентів - спортсменів дозволить тренеру здійснювати диференційований підхід до керування лідерськими процесами в спортивних командах, що в свою чергу допоможе підвищити ефективність навчально – тренувального процесу.

Список літератури

1. Бендас Т. В. Психология лидерства: учебное пособие. СПб.: Питер, 2009. 448с.

2. Весельська А. Л. Гендерний аспект лідерства: теоретичний аналіз. *Наука і освіта*. Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського, 2014. №5. С19 - 24
3. Рибалко П. Ф., Самохвалова І. Ю., Мелюшкіна В. В. Рівень групової згуртованості спортивно – ігрових студентських команд аграрного університету. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету ім. Т. Г. Шевченка*. Чернігів:ЧНПУ, 2017.Вип. 142. С. 159 - 163
4. Смоляр І. Особистісні детермінанти лідерства в чоловічих і жіночих спортивних командах. *Молода спортивна наука України*. 2008. Т. І. С.330 – 335
5. Фетискин Н.П., Козлов В.В., Мануйлов Г.М. Диагностика мотивов аффилиации (А. Мехрабиан). *Социально-психологическая диагностика развития личности и малых групп*. М.: Феникс, 2002. С.95-98.

Інформація про авторів

Самохвалова Ірина Юріївна
Samokhvalova Irina Yuriyivna
irasport2015@ukr.net

старший викладач, кафедра фізичного виховання
Сумський національний аграрний університет
senior lecturer, Department of Physical Education
Sumy National Agrarian University
0996243431
ORCID 0000- 0001- 7017-6915

Харченко Роман Миколаєвич
Kharchenko Roman Nikolaevich
roman.kharchenko281180@ukr.net

старший викладач, кафедра фізичного виховання
Сумський національний аграрний університет
senior lecturer, Department of Physical Education
Sumy National Agrarian University
0662703299
ORCID 0000- 0002- 7683-5835